

ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ไทยกับการพัฒนาประเทศไทยในยุค 4.0

Thai cop with Thai development in the 4.0 era

ชัยเชษฐ์ ปิยสิรินันท์

สถานีตำรวจภูธร จังหวัดลำพูน

สามารถ บุญรัตน์

อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

บทคัดย่อ

ปัจจุบันปัจจัยอย่างหนึ่งที่สำคัญซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศก็คือ ผู้พิทักษ์กฎหมายหรือผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ซึ่งเป็นผู้ทำให้เกิดความมั่นคงทางด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินทั้งส่วนประชาชนและส่วนที่เป็นสาธารณะ ซึ่งภารกิจหลักของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ป้องกันการเกิดปัญหาสังคมและการก่อการร้าย ดังนั้นสิ่งที่ทำให้ประเทศไทยเกิดการพัฒนาก็คือการที่ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์เองก็ต้องเคารพกฎหมายด้วยการยึดถือและปฏิบัติตามภายใต้กฎหมายเดียวกันกับทุกคน ซึ่งเป็นการพัฒนาความมั่นคงทางความปลอดภัยและเพื่อให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม นอกจากการเคารพกฎหมายแล้ว สิ่งที่สำคัญที่ควรนำมาใช้คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ซึ่งควรนำมาเป็นแนวทางในการใช้เพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์, การพัฒนาประเทศ, ยุค 4.0

Abstract

One of the key factors affecting the development of the country. Lawyer or cop This is the cause of the security of life and property, both public and private. The main task of the police officers in the duty of preventing crime. Suppression and suppression of narcotic drugs Prevent social problems and terrorism. So what makes Thailand a development is that the COP will respect the law by holding and operating under the same law as everyone else. This is to develop security and to achieve equality in society. In addition to respecting the law. The important thing that should be used together is the Buddhist principle that will result in generous generosity. It should be used as a guideline for effective use of duty.

Keywords : copywriter, country development, era 4.0

บทนำ

ตำรวจมีความเป็นมาควบคู่กับวิวัฒนาการของสังคม กล่าวคือ การที่สมาชิกในสังคมจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขนั้น ย่อมต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อให้ทุกคนถือปฏิบัติโดยทั่วกัน และต้องมีการรักษากฎเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้ผู้ใดละเมิด หากมีการละเมิดก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งหน้าที่ในการรักษา กฎเกณฑ์ดังกล่าว ได้มีการวิวัฒนาการเรื่อยมา จนเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่งเรียกว่า “ตำรวจ” มีหน้าที่หลักในการ บังคับใช้กฎหมาย การป้องกันเหตุร้ายไม่ให้เกิดขึ้น การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และการรักษาความมั่นคงภายในของรัฐ โดยหน้าที่และความรับผิดชอบของตำรวจในสังคมปัจจุบันมีขอบเขตกว้างขวาง

มาก จนมีผู้กล่าวกันว่าตำรวจมีหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมแทบทุกอย่างในสังคม ไม่ว่าจะเป็นส่วนเกี่ยวกับอาชญากรรม และไม่เกี่ยวกับอาชญากรรม เพื่อกำหนดให้การดำเนินชีวิตของบุคคลเป็นไปตามกฎและระเบียบของสังคม เป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไว้หลายประการ โดยมีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นหัวหน้าส่วนราชการ รับผิดชอบควบคุมราชการประจำในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดแนวทางและแผนปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เป็นไปตามนโยบายและแนวทางปฏิบัติราชการที่นายกรัฐมนตรีและคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติกำหนดไว้ รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ ความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสงบสุขของสังคมและชุมชน ตลอดจนประสิทธิภาพสูงสุดในการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นสำคัญ และเนื่องจากสถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาหลายประการ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาแรงงาน ปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรมมีแนวโน้มสูงมากขึ้น ดังนั้น การทำงานของตำรวจในยุคปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในสภาวะขาดแคลนด้านกำลังพล และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ จึงต้องพยายามปฏิบัติหน้าที่อย่างมีอาชีพ โดยมุ่งเน้นก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หากแต่หน้าที่และภารกิจที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อย การสืบสวนสอบสวนคดีอาญา การให้ความคุ้มครองป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน หรือการรักษาความมั่นคงภายในของชาตินั้น หากตำรวจจะต้องปฏิบัติงานโดยลำพังแล้วย่อมจะทำให้ประสบผลสำเร็จได้น้อยมาก โดยเฉพาะในเรื่องปัญหาอาชญากรรม ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานที่ทุกคนในสังคมจะต้องร่วมกันรับผิดชอบในการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาในขอบเขตที่เหมาะสม (ประพันธ์ วิภาศุทธิ์, 2549 : 2) ฉะนั้น ความร่วมกันสนับสนุนระหว่างตำรวจกับประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากอาชญากรรมได้ส่งผลกระทบต่อความผาสุกและความปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน อีกทั้งอาชญากรรมส่วนหนึ่งมีต้นกำเนิดเกิดมาจากความเสื่อมโทรมของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำรงรักษาไว้ซึ่งความผาสุกปลอดภัยในสังคมหนึ่งนั้นในแง่ของกระบวนการปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับกันว่า ในการพยายามสืบสวน ติดตามจับกุมหรือแสวงข้อเท็จจริงแห่งคดี ถ้าปราศจากความยินยอมรับรู้ หรือได้รับความร่วมมืออย่างแท้จริงจากประชาชนแล้ว ประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมย่อมจะลดน้อยลงไป

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

นโยบายการบริหารราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2557 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนางานสถานีตำรวจและหน่วยบริการประชาชนโดยเน้นให้สถานีตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง ให้สถานีตำรวจพิจารณาจัดตั้งหน่วยบริการประชาชนและหน่วยบริการประชาชนเคลื่อนที่ เพื่อกระจายการบริการอย่างทั่วถึงตามสภาพพื้นที่และตอบสนองความต้องการของประชาชน ขยายและเพิ่มช่องทางการให้บริการอย่าง

ทั่วถึง ลดขั้นตอนและลดระยะเวลาการปฏิบัติในลักษณะการบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว และพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานบริการประชาชนให้มีจิตสำนึกในการให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ให้เกียรติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2555 : 7) ดังคำกล่าวที่ว่า “องค์กรของสังคมคือศีลธรรมหรือการอยู่ร่วมกันอย่างถูกต้อง” ดังนั้น การทำอะไรโดยไม่คำนึงถึงการอยู่ร่วมกัน คือ การขาดศีลธรรม เมื่อขาดศีลธรรม สังคมย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ “ศีลธรรม” คือคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าบุคคลใด จะยากดีมีจนหรือถูกจัดอยู่ในชนชั้นใดของสังคมก็ตาม ความเป็นผู้มีศีลธรรมนั้นย่อมขาดเสียมิได้โดยเฉพาะบุคคลที่มีอำนาจอยู่ในมือ บุคคลที่ได้รับเกียรติให้เป็นผู้รักษากฎหมาย ดูแลประชาชนพลเมืองให้มีชีวิตอยู่อย่างสันติ ศีลธรรมในตัวพวกเขาเหล่านั้น ยิ่งควรจะสูง คู่ควรต่อเกียรติและความไว้วางใจที่ประชาชนและสังคมมอบให้ ศีลธรรมก็คือสิ่งที่ประชาชนต้องการจากพวกเขาเหล่าผู้ที่รักษาสันติราษฎร์แต่ในสถานการณ์ในปัจจุบันนี้ ตำรวจในหัวใจประชาชนเป็นเช่นไร ตำรวจเป็นที่พึ่งยามยากของประชาชนผู้ที่ทำมาหากินอยู่ในสภาพสังคมที่ต้องดิ้นรนเพื่อการอยู่รอดเช่นทุกวันนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ.2555-2558) ขึ้น โดยยึดแนวทางการจัดทำแผนตามคู่มือการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2555-2558 ของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี รวมทั้งได้นำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มาเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ.2555-2558) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองสารนิเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2555 : 1-4) มีรายละเอียดการบริหารงานตำรวจตามนโยบายการปฏิรูปราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2558 ดังนี้

1)วิสัยทัศน์ (Vision) “เป็นตำรวจมืออาชีพ เพื่อความผาสุกของประชาชน”

ตำรวจมืออาชีพ ต้องเป็นข้าราชการตำรวจที่มีความรู้ ความสามารถ รู้ลึก รู้รอบ รู้จริง ในงานที่ทำ และต้องเป็นคนดีมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ซื่อตรง อดทน เสียสละ ต้องขยัน และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่สำคัญที่สุดต้องตระหนักเสมอว่า เป้าหมายการทำงานของตำรวจคือความผาสุกของประชาชน

2) พันธกิจ

- (1) ถวายความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์และพระราชอาคันตุกะ ให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
- (2) บังคับใช้กฎหมาย อำนวยความยุติธรรม ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาล
- (3) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและชุมชนและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรให้เป็นที่เชื่อมั่นและศรัทธา
- (4) ร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชนและองค์กรทุกภาคส่วน ในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง
- (5) พัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กร
- (6) ปฏิบัติภารกิจและช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามนโยบายรัฐบาลให้เกิดผลสัมฤทธิ์

3) แนวนโยบายการบริหารราชการของ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนางานสถานีตำรวจ และหน่วยบริการประชาชน (สำนักงานยุทธศาสตร์ ตร. 2556 : 7) คือ 1) ให้ความสำคัญแก่สถานีตำรวจ ซึ่งถือเป็นหัวใจและยุทธศาสตร์ (จุดแตกหัก) ในการอำนวยความสะดวกการให้บริการและช่วยเหลือประชาชน 2) หัวหน้าสถานีตำรวจจะต้องศึกษาทำความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักพื้นฐานการปฏิบัติงานที่ดีของหัวหน้าสถานีตำรวจ เพื่อพัฒนาให้สถานีตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง 3) ให้สถานีตำรวจพิจารณาจัดตั้งหน่วยบริการประชาชนและหน่วยบริการ

ประชาชนเคลื่อนที่ เพื่อกระจายการบริการอย่างทั่วถึงตามสภาพพื้นที่และตอบสนองความต้องการของประชาชน 4) ขยายและเพิ่มช่องการให้บริการอย่างทั่วถึง เช่น การชำระค่าปรับคดีจราจร การรับแจ้งเหตุผ่านสื่อสารสนเทศ จดรับแจ้งเหตุเคลื่อนที่ เป็นต้น 5) พัฒนาบุคลากรของหน่วยงานบริการประชาชนให้มีจิตสำนึกในการให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ให้เกียรติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและเป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง 6) ให้ความสำคัญกับกระจายทรัพยากรการบริหารไปยังสถานีตำรวจและหน่วยบริการประชาชน 7) ลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติ ในลักษณะการบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว 8) สร้างเครือข่ายกับทุกภาคส่วนในการให้บริการและช่วยเหลือประชาชน 9) เตรียมการและช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากสาธารณภัยอย่างต่อเนื่องจนเข้าสู่ภาวะปกติและสนับสนุนหน่วยงานเกี่ยวข้องในการบรรเทาสาธารณภัย

เพื่อให้ประชาชนได้มีความไว้วางใจเชื่อใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีการบริหารงานที่โปร่งใส และเป็นธรรมสร้างความรุ่งเรืองและความผาสุกให้แก่ประชาชนได้ และเจ้าหน้าที่ตำรวจควรเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือประชาชนผู้มาใช้บริการ พุดจาดี พุดจาไพเราะ ปฏิบัติตนด้วยความเสมอภาค เท่าเทียม ยึดมั่นปฏิบัติในการรักษาสี 5 และหมั่นฝึกควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจหมั่นฝึกสมาธิ เพื่อให้เกิดปัญญา และนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานด้านการให้บริการประชาชนได้ ส่วนหลักของตำรวจในการสืบสวนสอบสวนและป้องกันปราบปรามนั้น ตำรวจควรปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ เพราะหากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอคติต่อประชาชนผู้มาใช้บริการแล้ว ย่อมเป็นการข่มเหง รังแกประชาชนได้ ในด้านหลักคุณธรรม จริยธรรมนั้น เป็นหลักของความดีงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำทางกาย วาจาและจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่ ถึงแม้บางครั้งอาจขัดแย้งกับบุคคลอื่นหรือเสียเปรียบด้านผลประโยชน์ก็ตาม

กระบวนทัศน์ใหม่สู่เส้นทางนิติรัฐ (Paradigm)

1. ความยุติธรรมต้องโปร่งใสและประชาชนต้องมองเห็น (Not only justice must be done, but also justice must be seen.)

2. ความยุติธรรมที่ล่าช้า คือความไม่ยุติธรรม (Justice delay is justice denied.)

3. นิติวิทยาศาสตร์เป็นความจำเป็นสูงสุดสำหรับในทุก ๆ แต่ละกรณีที่แสวงหา ความยุติธรรมและความสงบสุขมาสู่สังคมโดยรวม (Forensic science is a must for ever single case which craving for justice and peace of the community as whole)

4. ไม่ปล่อยให้คนผิดลอยนวล (Fight crime together and win)

การพัฒนาสู่ตำรวจมืออาชีพ หลักการสำคัญ 3 ประการ (ดำรงค์ ขำเจริญ, 2556) คือ

1. ตั้งอยู่บนพื้นฐานการส่งเสริม ความรับผิดชอบร่วมกันของตำรวจกับประชาชน

2. ส่งเสริมการใช้ระบบคุณธรรมประกอบในการคัดเลือกบรรจุ แต่งตั้ง และกวดขันการปฏิบัติหน้าที่ ตำรวจให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อสังคมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. การปรับปรุงระบบตำรวจ ต้องดำเนินทั้งแนวปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจและแนวทางการจัดการการบริหารตำรวจ ที่สมเหตุสมผลพร้อมกันไปด้วย ปัจจัยเอื้ออำนวย ส่งเสริมให้ตำรวจดำรงอยู่ในฐานะผู้พิทักษ์สันติราษฎร์

3.1) ภารกิจหลักพื้นฐานของตำรวจคือ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม (Prevention of crime is the basic mission of the police)

3.2) ตำรวจต้องทำตนให้เป็นที่น่าเชื่อถืออย่างปราศจากข้อสงสัยของประชาชน (Police must have the Full Respect of the Citizenry)

3.3) การเคารพกฎหมายของประชาชน จะพัฒนาไปสู่การเคารพซึ่งกันและกันได้ (A Citizen's respect for law develops his respect for the police)

4. การให้ความร่วมมือของประชาชนจะลดลง จากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจเป็นไปในเชิงใช้กำลัง บังคับ (Cooperation of the Public decrease as the use of force increases)

5. การปฏิบัติหน้าที่การบังคับใช้กฎหมายของตำรวจ ต้องเป็นไปด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรม (Police must reader imperial enforcement of the law)

6. การใช้กำลังกับประชาชนต้องหลีกเลี่ยงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หากจำเป็นต้องใช้ในกรณีที่สถานการณ์บังคับ จนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้นั้น (Physical force is used only as a last Resort)

7. ตำรวจต้องคำนึงว่าตนคือประชาชน ต้องปฏิบัติงานเพื่อประชาชนเท่านั้น (The Police are the Public and the Public are the Police)

8. ต้องคำนึงว่าตำรวจนั้นเป็นตัวแทนของกฎหมาย (Police represent the law)

9. สมรรถภาพของตำรวจ วัดได้จากสถานการณ์ของสังคมว่า ปลอดภัยจากอาชญากรรมและมีความสงบเรียบร้อย (The Absence of Crime and Disorder is the test of Police efficiency)

4) หลักคุณธรรม และจริยธรรม

คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 :45) คือจิตวิญญาณของปัจเจกบุคคล ศาสนาและอุดมการณ์ เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคลและสังคมด้วย ปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณ สังคมต้องมีจิตวิญญาณ คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อมเกลาเรียนรู้โดยพ่อแม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรการการเมือง และองค์กรของรัฐ (ลิตติ ชีวเวคิน, ออนไลน์) อีกนัยหนึ่งคือ คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวะนามธรรมอยู่ในจิตใจ ความดี ความงาม ความซื่อสัตย์ ความพอดี ความอดทน ขยันหมั่นเพียร หลักของความดีงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำ ทางกาย วาจาและจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 66) คุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่งดงามอันเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของสังคม จริยธรรม จะมีได้ต้องปลูกฝังหัด โดยเริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรม (พระมหาดิศร ถิระโส, 2540 : 48) หรือพฤติกรรมที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติตน การดำเนินตนที่มีความเหมาะสมแก่ภาวะฐานะ กาลเทศะ และเหตุการณ์ในปัจจุบัน (พระธรรมญาณมุนี, 2531 : 103) เป็นพฤติกรรมในการประพฤติ ปฏิบัติตนในสิ่งที่ควรปฏิบัติที่ดีงามเหมาะสม และเป็นที่ยินยอมชอบหรือยอมรับของสังคมเพื่อความสันติสุข แห่งตนเอง และความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2553 : 23-30)

ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ เป็นกรอบการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจให้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณที่ดีและเป็นมาตรฐาน

ข้อ 1 ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจประกอบด้วย (1) คุณธรรม ค่านิยมหลัก และอุดมคติของตำรวจ เป็นเครื่องเหนี่ยวนำให้ข้าราชการตำรวจอยู่ในกรอบของศีลธรรมและคุณธรรม ขณะเดียวกันก็เป็นแนวทางชี้แนะให้ข้าราชการตำรวจบรรลุถึงปณิธานของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ (2) จริยธรรมของตำรวจ คือ คุณความดีที่เป็นข้อประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจเพื่อให้ประชาชนศรัทธา เชื่อมั่นและยอมรับ (3) จรรยาบรรณของตำรวจ คือ ประมวลความประพฤติในการปฏิบัติหน้าที่ของวิชาชีพตำรวจ ที่ข้าราชการตำรวจต้องยึดถือปฏิบัติ เพื่อธำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของข้าราชการตำรวจและวิชาชีพตำรวจ

ข้อ 2 ในประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจนี้ “การไม่เลือกปฏิบัติ” หมายความว่า การไม่ใช้ความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจส่วนตัวต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อันเนื่องมาจากชาติกำเนิด เพศ ศาสนาหรือความเชื่อเชื้อชาติ สัญชาติ อายุ การศึกษา ความเห็นทางการเมืองหรือความเห็นอื่น ความนิยมทางเพศส่วนบุคคล ความพิการ สภาพร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพ หรือสถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม “ประโยชน์” หมายความว่า เงินทรัพย์สิน บริการ ตำแหน่งหน้าที่การงานสิทธิประโยชน์ หรือประโยชน์อื่นใด หรือคำมั่นสัญญาที่จะให้หรือจะได้รับสิ่งดังกล่าวในอนาคตด้วย “การทารุณหรือทารุณกรรม” หมายความว่า การปฏิบัติหรือกระทำใดๆ ต่อร่างกายหรือจิตใจของบุคคล ในลักษณะที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือก่อให้เกิดความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส หรือถูกคุกคามหรือเป็นมนุษย์

ข้อ 3 ข้าราชการตำรวจต้องเคารพและปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจอย่างเคร่งครัด เมื่อตนได้ละเมิด ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ จะต้องรายงานผู้บังคับบัญชาเป็นหนังสือทันทีหากไม่แน่ใจว่าการที่ตนได้กระทำหรือตัดสินใจ หรือจะกระทำหรือจะตัดสินใจจะเป็นหรือจะเป็นการละเมิด ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจหรือไม่ ให้ข้าราชการตำรวจนั้นปรึกษาหารือผู้บังคับบัญชา หรือปรึกษากับศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำตามกฎหมาย ก.ตร. ข้อ 8 วรรคสาม

ส่วนที่ 1 คุณธรรม ค่านิยมหลัก และอุดมคติของตำรวจ

ข้อ 4 ข้าราชการตำรวจต้องยึดถือคุณธรรมสี่ประการตามพระบรมราโชวาทเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งในการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้ (1) การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม (2) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดีเท่านั้น (3) การอดทน อุตถสาห และอดออม ที่จะไม่ประพฤติก้าวความสัจสุจริต ไม่ว่าด้วยเหตุประการใด (4) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ข้อ 5 ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ดังนี้ (1) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม (2) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ (3) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน (4) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย (5) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ (6) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง (7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ (8) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (9) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

ข้อ 6 ข้าราชการตำรวจต้องยึดถืออุดมคติของตำรวจ 9 ประการ เป็นแนวทางขึ้นในการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ดังนี้ (1) เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่ (2) กรุณาปราณีต่อประชาชน (3) อดทนต่อความเจ็บใจ (4) ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก (5) ไม่มักมากในลาภผล (6) มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน (7) ดำรงตนในยุติธรรม (8) กระทำการด้วยปัญญา (9) รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต

ส่วนที่ 2 จริยธรรมของตำรวจ

ข้อ 7 ข้าราชการตำรวจต้องเคารพ ศรัทธา และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ (1) จงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระรัชทายาท และไม่ยอมให้ผู้ใดล่วงละเมิด (2) สนับสนุนการเมืองประชาธิปไตยด้วยศรัทธา มีความเป็นกลาง

ทางการเมืองไม่เป็นผู้บริหารหรือกรรมการพรรคการเมือง และไม่กระทำการใดๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

ข้อ 8 ข้าราชการตำรวจต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายอื่นโดยเคร่งครัด โดยไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อ 9 ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ ประชาชน ชุมชน และประเทศชาติเป็นสำคัญ ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ (1) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว กระตือรือร้น รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้และเป็นธรรม (2) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร เสียสละ ใช้ปฏิภาณไหวพริบ กล้าหาญและอดทน (3) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความเต็มใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ ไม่หลีกเลี่ยงหรือบิดพลิ้วความรับผิดชอบ (4) ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัดคุ้มค่า โดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง (5) รักษาความลับของทางราชการ และความลับที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือจากประชาชนผู้มาติดต่อราชการ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรม หรือการตรวจสอบตามที่กฎหมาย กฎข้อบังคับ กำหนด

ข้อ 10 ข้าราชการตำรวจต้องมีจิตสำนึกของความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์เพื่อให้ประชาชนศรัทธาและเชื่อมั่น ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้ (1) มีท่าทีเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์อันดี และมีความสุภาพอ่อนโยนต่อประชาชน ผู้รับบริการ รวมทั้งให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติ (2) ปฏิบัติตนให้เป็นທີ່เชื่อถือไว้วางใจของประชาชน ไม่เบียดเบียน ไม่แสดงกริยาหรือท่าทางไม่สุภาพหรือไม่ให้เกียรติ รวมทั้งไม่ใช้ถ้อยคำ กริยาหรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย ดูหมิ่น หรือเหยียดหยามประชาชน (3) เอื้อเฟื้อ สงเคราะห์ และช่วยเหลือประชาชนเมื่ออยู่ในฐานะที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือประสบเคราะห์จากอุบัติเหตุ การละเมิดกฎหมาย หรือภัยอื่นๆ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำผิดกฎหมายหรือไม่ (4) ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัด การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ร้องขอ ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็วไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า และไม่ให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จแก่ประชาชน

ข้อ 11 ข้าราชการตำรวจต้องหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันโลกทันเหตุการณ์ และมีความชำนาญการในงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมทั้งต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ธรรมเนียมการปฏิบัติของส่วนราชการในกระบวนการยุติธรรม เช่น ฝายอัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และกระทรวง ทบวง กรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบของตน เพื่อสามารถประสานงานได้อย่างกลมกลืนแนบเนียน และเป็นประโยชน์ต่อราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ข้อ 12 ข้าราชการตำรวจต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในศีลธรรม โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ (1) ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ของตน แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น (2) ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ของตน ไปในทางจงใจหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของข้าราชการตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น อันเป็นผลให้การตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของผู้นั้นสูญเสียความเที่ยงธรรมและยุติธรรม (3) ไม่รับของขวัญนอกเหนือจากโอกาสและกาลตามประเพณีนิยม และของขวัญนั้น ต้องมีมูลค่าตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกาศกำหนด (4) ไม่ใช้เวลาราชการหรือทรัพย์สินของราชการเพื่อธุรกิจหรือประโยชน์ส่วนตน (5) ไม่ประกอบอาชีพเสริมซึ่งมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม (6) ดำรงชีวิตส่วนตัวไม่ให้

เกิดมลทินมัวหมองต่อตำแหน่งหน้าที่ ไม่ทำผิดกฎหมายแม้เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งหลาย ไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา และใช้จ่ายประหยัดตามฐานะแห่งตน

ข้อ 13 ข้าราชการตำรวจต้องภาคภูมิใจในวิชาชีพ กล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามเพื่อเกียรติศักดิ์ และศักดิ์ศรีของความเป็นตำรวจ ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ (1) ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด (2) ไม่สั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติการในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อคุณธรรมและศีลธรรม (3) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ตนรู้หรือควรจะรู้ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้ให้หักท้วงเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาผู้สั่ง (4) ไม่เสี่ยงกฎหมาย ใช้หรือแนะนำให้ใช้ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้สูญเสียความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

ข้อ 14 ในฐานะผู้บังคับบัญชา ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ (1) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชา (2) หมั่นอบรมให้ผู้ใต้บังคับบัญชายึดถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม และจรรยาบรรณ ว่ากล่าวตักเตือนด้วยจิตเมตตา และให้ความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ (3) ปกครองบังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมยอมรับฟังความคิดเห็น และไม่ลักความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา (4) ใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอย่างเคร่งครัด และปราศจากความลำเอียง

ข้อ 15 ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้(1) เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย (2) รักษาวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ (3) ปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานด้วยความสุภาพมีน้ำใจ รักใคร่สมานฉันท์ และมีมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน (4) อุทิศตนเอง ไม่หลีกเลี่ยงหรือเกี่ยงงาน ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติหน้าที่โดยยึดความสำเร็จของงานและชื่อเสียงของหน่วยเป็นที่ตั้ง

ส่วนที่ 3 จรรยาบรรณของตำรวจ

ข้อ 16 ข้าราชการตำรวจจะต้องสำนึกในการให้บริการประชาชนด้านอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธา ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ 1) อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการร้องทุกข์ กล่าวโทษ การขออนุญาต การขอข้อมูลข่าวสาร หรือติดต่อราชการอื่น ด้วยความเต็มใจ เป็นมิตร ไม่เลือกปฏิบัติ และรวดเร็ว เพื่อไม่ให้ประชาชนเสียสิทธิหรือเสรีภาพตามกฎหมาย 2) สุภาพ อ่อนน้อม และให้เกียรติประชาชนเพื่อให้เกิดความน่าเคารพยำเกรงไม่ใช้ถ้อยคำ กริยา หรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย ดูหมิ่น หรือเหยียดหยามประชาชน 3) ขณะที่อยู่ในเครื่องแบบหรือนอกเครื่องแบบ ต้องดำรงตนให้อยู่ในสภาพที่พร้อมและเหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ 4) พกพาอาวุธตามระเบียบแบบแผน ไม่จับหรือถืออาวุธ หรือเล็งอาวุธไปยังบุคคลโดยปราศจากเหตุอันสมควร 5) พกพาเอกสาร ตราประจำตัวและแสดงเอกสารหรือตราประจำตัวเมื่อมีบุคคลร้องขอ

ข้อ 17 เมื่อเข้าจับกุมหรือระงับการกระทำผิด ข้าราชการตำรวจต้องยึดถือและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้ 1) แสดงถึงการอุทิศตนและจิตใจให้แก่การปฏิบัติหน้าที่อย่างกล้าหาญและมีสติปัญญา 2) ยืนหยัดเจตนารมณ์ในการรักษากฎหมายให้ถึงที่สุด ไม่ประนีประนอม ผ่อนปรนหรือละเลยการดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ให้ระลึกเสมอว่าการใช้กฎหมายจะต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมด้วย 3) ไม่ใช้มาตรการรุนแรง เว้นแต่การใช้มาตรการปกติแล้ว ไม่เพียงพอที่จะหยุดยั้งผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องสงสัยได้

ข้อ 18 ข้าราชการตำรวจต้องตระหนักว่า การใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรงเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุด ข้าราชการตำรวจอาจใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรง ได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมายและระเบียบแบบแผน หรือเมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยใช้อาวุธต่อสู้ขัดขวางการจับกุม หรือเพื่อช่วยบุคคลอื่นที่อยู่ในอันตรายต่อชีวิตเมื่อมีการใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรง ไม่ว่าจะมีความบาดเจ็บหรือเสียชีวิตหรือไม่ ข้าราชการตำรวจต้องรายงานเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบแบบแผนทันที

ข้อ 19 ในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน การสอบปากคำ หรือการซักถามผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามกฎหมาย ผู้เสียหาย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือบุคคลอื่น ข้าราชการตำรวจต้องแสดงความเป็นมืออาชีพโดยใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการตำรวจ รวมทั้งใช้ปฏิภาณไหวพริบและสติปัญญา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ 1) ไม่ทำการทารุณหรือทารุณกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น 2) ไม่ใช้ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือปล่อยปละละเลยให้มีการทารุณหรือทารุณกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น 3) ไม่กระทำการข่มขู่หรือรังควาน หรือไม่ใช้อำนาจที่มีชอบ หรือแนะนำเลี้ยมสอนบุคคลให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จหรือปรักปรำผู้อื่น 4) ไม่กักขังหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลที่ยังไม่ได้ถูกจับกุมตามกฎหมาย เพื่อการสอบปากคำ 5) ไม่ใช้อำนาจที่มีชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน

ข้อ 20 ข้าราชการตำรวจต้องควบคุมดูแลบุคคลที่อยู่ในความควบคุมของตนอย่างเคร่งครัดตามกฎหมายและมโนธรรม ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ 1) ไม่ผ่อนปรนให้บุคคลนั้นมีสิทธิหรือได้ประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผน 2) ไม่รบกวนการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับทนายความตามสิทธิแห่งกฎหมาย 3) จัดให้บุคคลได้รับการรักษาพยาบาลหรือการดูแลทางการแพทย์ตามสมควรแก่กรณี เมื่อบุคคลนั้นมีอาการเจ็บป่วยหรือร้องขอ 4) ไม่ควบคุมเด็กและเยาวชนร่วมกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ หรือไม่คุมขังผู้หญิงร่วมกับผู้ชาย เว้นแต่เป็นกรณีที่มีกฎหมายและระเบียบแบบแผนอนุญาต

ข้อ 21 ข้อมูลข่าวสารที่ข้าราชการตำรวจได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ 19 หรือจากการปฏิบัติหน้าที่อื่น ข้าราชการตำรวจจะต้องรักษาข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับอย่างเคร่งครัด เพราะอาจเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์หรือชื่อเสียงของบุคคล หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษทั้งต่อผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิด ข้าราชการตำรวจจะเปิดเผยข้อมูลนั้นได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์ในราชการตำรวจที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น

สรุปได้ว่า การให้บริการประชาชน ก็เพื่อให้ประชาชนได้มีความไว้วางใจเชื่อใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า เป็นผู้มีความสุจริต มีการบริหารงานที่โปร่งใส และเป็นธรรมสร้างความรุ่งเรืองและความผาสุกให้แก่ประชาชนได้ และเจ้าหน้าที่ตำรวจควรเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือประชาชนผู้มาใช้บริการ พุดจาดี พุดจาไพเราะ ปฏิบัติตนด้วยความเสมอภาค การปฏิบัติงานของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์จะเป็นการปฏิบัติงานเพื่อความสุขของประชาชนในสังคม ซึ่งการพัฒนาประเทศในด้านความมั่นคงทางความปลอดภัยที่จะส่งผลต่อภาพลักษณ์โดยรวมของประเทศ ทั้งการนำเชือถือด้านความปลอดภัย

การวิเคราะห์ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศในยุค 4.0

ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่ดีต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนอยู่ในพื้นฐานของความถูกต้องยุติธรรม ทั้งการป้องกันการเกิดปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปราบปรามอาชญากรรมอันส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์จะต้องเป็นผู้ที่เคารพและปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด เป็นผู้ที่มีคุณครองสิทธิของผู้อื่นและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ต้องเป็นผู้ที่เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง

เป็นผู้ที่มีความยุติธรรมและเที่ยงธรรมโดยยึดถือความถูกต้องเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบทั้งในด้านหน้าที่และสิ่งที่กระทำไปแล้วอันเกิดผลตามมา สิ่งที่สำคัญอีกอย่างคือการปฏิบัติตนตามสิ่งที่กล่าวมาอย่างเป็นประจำและสม่ำเสมอ จากสิ่งที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถนำมาวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นให้ชัดเจนขึ้น ดังนี้

1. การปกป้องสิทธิ สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่อง เชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพทางกาย สุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยไม่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของกฎหมายหรือกฎระเบียบข้อบังคับใดๆ ที่เป็นการเลือก ปฏิบัติ ซึ่งรัฐจะต้องให้หลักประกันในการดูแลประชาชนของตนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ใช่ใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจในทางกฎหมาย และต้องไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน ดำรงจะต้องสำนึกในการให้บริการประชาชนด้านอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้สอดคล้องกับกฎหมายบ้านเมืองและสิทธิของแต่ละบุคคล เพื่อให้ประชาชนมีความเลื่อมใส เชื่อมั่นและศรัทธา อำนาจความสะดวกแก่ประชาชนในการร้องทุกข์ กล่าวโทษ การขออนุญาต การขอข้อมูลข่าวสาร หรือติดต่อราชการอื่น ด้วยความเต็มใจ เป็นมิตร ไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งการปฏิบัตินั้นจะต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียสิทธิหรือเสรีภาพตามกฎหมาย จะต้องปฏิบัติด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม และให้เกียรติประชาชนเพื่อให้เกิดความน่าเคารพศรัทธาในตัวผู้ปฏิบัติหน้าที่ ไม่ใช่ใช้ถ้อยคำ กริยา หรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย ดูหมิ่น หรือเหยียดหยามประชาชน ต้องดำรงตนให้อยู่ในสภาพที่พร้อมและเหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ ในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน การสอบปากคำ หรือการซักถาม ผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามกฎหมาย ผู้เสียหาย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือบุคคลอื่น ข้าราชการตำรวจต้องแสดงถึงการเคารพซึ่งสิทธิไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใครทั้งผู้เสียหาย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ พยาน หรือผู้ต้องหา ซึ่งในการสืบสวน สอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานจะต้องคงไว้ซึ่งความยุติธรรม ซึ่งประพฤติปฏิบัติได้ดังนี้ ไม่ทำการทรมานหรือทรมานกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ไม่เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมให้มีการทรมานหรือทรมานกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ไม่กระทำการข่มขู่หรือรังควาน ใช้อำนาจที่มีชอบ หรือแนะนำยุยงบุคคลด้วยถ้อยคำอันเป็นเท็จอันเป็นการปรักปรำผู้อื่น ไม่กักขังหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลที่ยังไม่ได้ถูกจับกุมตามกฎหมาย เพื่อการสอบปากคำซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิในการดำเนินชีวิตต่อบุคคลดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ไม่ใช่อำนาจที่มีชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานอันจะเกิดความไม่ยุติธรรมต่อบุคคลที่ถูกกระทำ

การปกป้องสิทธิที่ได้กล่าวมาเป็นการทำให้ประชาชนมีความรู้สึกไม่โดนคุกคาม รู้สึกปลอดภัย ประชาชนก็จะเกิดมุมมองที่ดีในการมองตำรวจหรือผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีและเกิดความเคารพศรัทธาในตัวผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถสร้างให้เกิดความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งยังสามารถแสดงออกถึงสิทธิในการเลือกสิ่งที่ตอบสนองความต้องการแต่ต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเท่าเทียมซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านสังคม

2. การพิทักษ์กฎหมาย กฎหมายจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ในสังคมที่เคารพหลักความเป็นกฎหมายสูงสุด หรือหลักความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งจำเป็นต้องผนึกรวมภาคส่วนอื่นๆ เข้าไปในกระบวนการทางกฎหมาย และมีการเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในส่วนของความยุติธรรม ความเป็นธรรม และความถูกต้องดีงาม ซึ่งการพิทักษ์กฎหมายเป็นการยืนยันเจตนารมณ์ในการรักษากฎหมายให้ถึงที่สุด ไม่เลือกปฏิบัติ ผ่อนปรนหรือละเลยการดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ให้ระลึกเสมอว่าการใช้กฎหมายจะต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมด้วย ข้าราชการตำรวจต้องควบคุมดูแลบุคคลที่อยู่ในการควบคุมของตนอย่างเคร่งครัดตามกฎหมาย ไม่ผ่อนปรนให้บุคคลนั้นมีสิทธิหรือได้ประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตำรวจจะต้องรักษาข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับอย่างเคร่งครัด เพราะอาจเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์หรือชื่อเสียง

ของบุคคล หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษทั้งต่อผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิด ข้าราชการตำรวจจะเปิดเผยข้อมูลนั้นได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์ในราชการตำรวจที่ขบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น กฎหมายจะเป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบสุขในสังคมได้นั้นต้องเป็นกฎหมายที่มีรากฐานจากหลักเหตุและผล ความถูกต้องดีงาม ความเป็นธรรม ความยุติธรรม

ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ใช้อำนาจในการบังคับการตามกฎหมาย ตีความกฎหมาย ในกระบวนการ ยุติธรรม ต้องเข้าใจในเป้าหมายของกฎหมาย โดยที่กฎหมายแต่ละประเภทต่างก็มีเป้าหมายแตกต่างกันไป ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายจึงจำเป็นต้องศึกษากฎหมายทั้งในส่วนของความหมายและเป้าหมายให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

3. หลากหลายความสามารถ ความสามารถของบุคคลเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องมาในการพัฒนาตนเองให้มีทักษะความสามารถที่หลากหลายมากขึ้น เนื่องจากยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยๆ ทั้งเทคโนโลยี การสื่อสาร และความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงความรู้รอบตัวข่าวสารต่างๆ ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสมกับการนำมาใช้ เรียนรู้สิ่งที่มีแนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตัวอย่างเช่น สื่อในรูปแบบใหม่ๆ หรือการเชื่อมโยงกันในระดับโลกที่มากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลักดันทักษะต่างๆที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องมี อีกส่วนคือทักษะหรือความสามารถต่างๆ เช่น การรู้จักปฏิสัมพันธ์กับคน รู้จักการเข้าสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เกิดความสามารถในการพัฒนาหน้าที่หรือกระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ทักษะหลายๆ อย่างจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน จะไม่ถูกผูกติดอยู่กับวิธีการปฏิบัติหน้าที่แบบเดิมๆ อีกต่อไป เพราะมีทักษะที่กว้างขึ้นที่จะช่วยให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีความยืดหยุ่น และเกิดเป็นความคิดใหม่ๆ ที่ทำให้ได้ผลที่ดีที่ตนเอง

4. ผิดพลาดแล้วรับผิดชอบ ในการทำงานเราจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่บทบาทงานที่เราได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ และไม่หลอกลวงผู้อื่น ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เราจะต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักการให้และการแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อุทิศตนเพื่อการทำงาน มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ จับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งตำรวจก็คือ ผู้มีหน้าที่พิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นบุคคลผู้ดูแลคุ้มครองพลเมืองของประเทศ ดังนั้น ตำรวจจึงเป็นผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงในการดูแลคุ้มครองให้เกิดความสงบสุขแก่พลเมืองของประเทศ ซึ่งเมื่อเกิดการทำหน้าที่ผิดพลาดก็ควรรับผิดชอบด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพราะคนเราทุกคนก็สามารถผิดพลาดกันได้ แต่เมื่อผิดพลาดแล้วออกมายอมรับนี่สิ่งที่จะเป็นสิ่งที่ถูกต้องและน่ายกย่อง ความรับผิดชอบจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกด้วย

5. มีกรอบปฏิบัติที่มั่นคง เมื่อมีการปฏิบัติหน้าที่ที่ดีแล้วการจะทำให้เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติอย่างเป็นประจำและตลอดนั้น จะต้องมีการบังคับซึ่งก็คือแนวทางในการปฏิบัติที่ไม่ได้เป็นการปฏิบัติแค่ชั่วคราว ต้องเป็นระบบกฎหมายที่มีผลบังคับ มีความเชื่อถือได้และที่ขบด้วยกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยจะเป็นรากฐานสำหรับการทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน มีการควบคุมและการกำกับดูแลอย่างคล่องทำให้มั่นใจได้ว่าการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ จนเป็นส่วนหนึ่งในการยึดถือที่ทำให้เกิดเป็นจิตสำนึกในการทำเพื่อประชาชนอย่างเต็มความสามารถและเป็นปกติอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่ดีต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนอยู่ในพื้นฐานของความถูกต้องยุติธรรม ทั้งการป้องกันการเกิดปัญหา และการปราบปรามอาชญากรรมอันส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์จะต้องเป็นผู้ที่เคารพและปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด ซึ่งการจะทำให้เกิดผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่ดีที่จะทำให้ประเทศชาติเกิดการพัฒนานั้น ประกอบไปด้วย “การปกป้องสิทธิ การ

พิทักษ์กฎหมาย หลากหลายความสามารถ ผิดพลาดแล้วรับผิดชอบ มีกรอบปฏิบัติที่มั่นคง” ที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ประเทศไทยเกิดความมั่นคงนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

กองสารนิเทศ. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ.2555-2558. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ. 2555.

ประพันธ์ วิภาศุทธิ์. แนวทางเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ. 2549.

พระธรรมญาณมุนี, พระธรรมญาณมุนี 84. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัมรินทร์การพิมพ์. 2531.

พระมหาดิศร ถิระสีโล. คุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์. 2540.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์. 2546.

ร้อยตำรวจตรีดำรงค์ ขำเจริญ. บรรยายสรุป. “โครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน”. ลำพูน : สถานีตำรวจภูธรบ้านโฮ่ง”. 2556). (อัดสำเนา).

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ.2553. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ. 2553.

_____. นโยบายการบริหารราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2557. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2555.

สำนักงานยุทธศาสตร์ ตร. 2556. “การพัฒนาสถานีตำรวจและหน่วยบริการประชาชน” ในนโยบาย การบริหารราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปี งบประมาณ 2557. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ. 2556.

ลิขิต อีร์เวคิน, ความหมายจริยธรรม และคุณธรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.thaigoodview.com/node/33736> [14 ธันวาคม 2560].